

כשהגז נקשר בדיפלומטיה: מאחורי הקלעים של ההסכם עם מצרים

written by פרופ' קובי מיכאל | 18.12.2025

ראש הממשלה בחר להודיע לציבור בהצהרה מוקלטת, ששודרה במהדורות החדשות בכל הערוצים, מבלי לוותר על הדרמה הנלווית, אודות ההחלטה לאשר את הסכם ייצוא הגז למצרים בהיקף כולל של 112 מיליארד ש"ח. הציבור התבשר אודות ההסכם כבר לפני מספר חודשים, אלא שלפני מספר שבועות הודיעה ישראל, באמצעות שר האנרגיה אלי כהן, שהיא משעה לעת עתה את החתימה על הסכם, בשל ההשפעות שיכולות להיות להיקף הייצוא על העצמאות האנרגטית של ישראל.

קשה להשתחרר מהרושם שכל ההתפתחויות הקשורות בהסכם הגז הן למעשה תולדה של מערכת מנופים ולחצים שהפעילה ישראל בתורה על מצרים, בניסיון למתן את התייחסותה העוינת או הביקורתית כלפי ישראל, את התקרבותה המטרידה לטורקיה ואת התייחסותה המטרידה לאינטרסים הביטחוניים הישראליים ברצועת עזה. ראש הממשלה נתניהו שהבין שאת ההתדרדרות המטרידה ביחסים בין שתי המדינות, שמנהיגיהן לא רק שלא נפגשו יותר משנתיים, אלא שכנראה גם לא דיברו ביניהם אלא באמצעות מתווכים ושליחים, חובה יהיה לעצור, ולצורך כך גם נדרשת פגישה בין שני המנהיגים. פגישה בין שני המנהיגים היא יותר מאיתות לאזור ולשחקנים, בדגש לגבי חמאס והטורקים ואולי גם קטר והרשות הפלסטינית, לגבי שיתוף הפעולה בין המדינות והעובדה שהן נמצאות ב"אותו הדף" כשמדובר בעתידה של רצועת עזה ללא חמאס. חשוב לא פחות, הוא המסר שמבקש נתניהו להעביר לציבור הישראלי בבית, הן בהתייחס למנהיגותו והן בהתייחס למעמדה האזורי של ישראל, כשישראל נכנסת לשנת בחירות.

אלא שהמשקעים שבין נשיא מצרים לראש הממשלה נתניהו כבדים ועכורים ונשיא מצרים אינו מוכן למחווה של רצון טוב ללא תמורה ישראלית משמעותית, ללא חזרה להסכמות בנוגע לייצוא הגז למצרים. הגז נחוץ למצרים כאוויר לנשימה והאלטרנטיבות לייצוא הישראלי, כמו למשל גז במיכליות מקטר, אינן יכולות לספק את המענה לצרכים המצריים המידיים.

וכאן בדיוק נכנס הממשל האמריקאי לתמונה, כשהוא מנצל את הפנייה הישראלית לסיועו למפגש המנהיגים הישראלי והמצרי ומתנה את סיועו בחזרה ישראלית מהירה למתווה הסכם הגז המקורי. הנשיא האמריקאי שמבין את חשיבות התיאום שבין ישראל למצרים ותקינות היחסים ביניהם לעצם מימוש תוכניתו לרצועת עזה ולשימור הפסקת האש כתנאי הכרחי להרחבת הסכמי אברהם ולמימוש האינטרסים האמריקאים במרחב, מפעיל את כובד משקלו על ראש הממשלה נתניהו ולוחץ לחתימה על ההסכם ועל הנשיא המצרי לקיום פגישה עם נתניהו בתמורה.

גז ואנרגיה הופכים למטבע עובר לסוחר בשדה המדיני ובמשחק הדיפלומטי. לישראל, כך מתברר

יש לא רק נכס כלכלי משמעותי אלא גם מנוף מדיני, המאפשר היחלצות מהמיצר באמצעות איום בשלילתו ממי שזקוק לו נואשות. גם אם הנשיא האמריקאי כפה, בסופו של יום, על ישראל את החזרה להסכם הגז, הרי שהלחץ האמריקאי הופעל לאחר לחץ ואולי אפילו איום ישראלים שהופעלו על מצרים, שהיה בהם כדי להבהיר ולהדגיש, גם כלפי המרחב, את מה שממילא היה ברור למצרים. מצרים תלויה בישראל, לא פחות מתלותה של ישראל במצרים, ובמקרים מסוימים, אולי אפילו יותר. ולכן, טרם העמידה ארה"ב את ישראל במקומה וכפתה עליה את החזרה להסכם, העמידה ישראל את מצרים במקומה. מצרים בתורה תתרום את חלקה, החשוב והנחוץ, להסדרה ברצועת עזה, כשהיא פועלת כתף אל כתף ובתיאום, גם אם לפעמים חורק, עם ישראל. והנשיא האמריקאי יכול לחייך בסיפוק ולהזכיר לכולם, מי בסופו של יום מנהל כאן את השכונה.

פורסם בישראל היום, בתאריך 18 לדצמבר 2025.